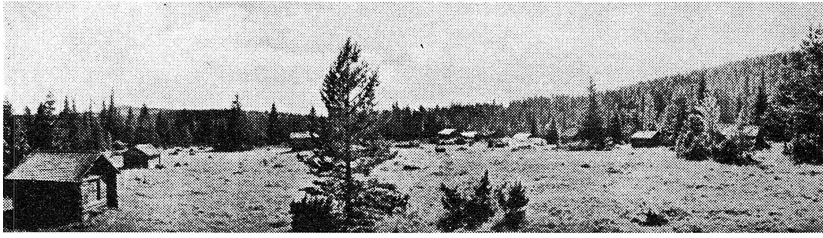

''Fallet Bleckberg''

— *ett kriminaldrama i Solleröskogen*

Träkol var under många sekler en nödvändig förutsättning i svensk industri och träkolshanteringen krävde sin tribut ur de svenska skogarna för olika ändamål. Kolvedhuggning var en vanlig inkomstkälla under barmarkssäsongen. Det var ett slitsamt och dåligt avlönat arbete, men eftersom tillgången på arbete som kunde ge ett tillskott i kassan inte var speciellt god, måste man ta det som bjöds. Kring sekelskiftet var det vanligt, att såväl bofasta arbetskarlar som utsocknes arbetsökande tog kolvedhuggning i skogarna, i många fall långt från bebyggda trakter. Det var även vanligt att både fäbodstugor och skogsbolagens kojor då utnyttjades till kvarter. Sommaren och hösten 1905 fanns på Solleröskogen flera arbetslag av kolvedhuggare. I Övre Garberg fanns bl a några värmlänningar, ett antal malungskarlar, några morakarlar och även huggare från Sollerön. De var boende i olika arbetslag i förläggningar kring fäboden.

En av de utsocknes karlarna i Övre Garberg var Axel Bleckberg, en arbetare i 27-årsåldern från Fiskefors bruk i Ekshärad, Värmland. Han hade även vistats en tid på Sollerön och då varit sysselsatt med dikning på Rannmyren, det s k ''krondiket''. Han hade då bott hos Bus-Per, mitt emot nuvarande Brättumsgården. Bleckberg hette Axel Vilhelm i förnamn och beskrevs vara 175 cm lång, hade stark kroppsbyggnad, rundlagt ansikte, ljusbrunt hår och långa ljusa mustascher. Han hade ord om sig att vara en bra skogsarbetare, duktig och sparsam samt nykter och ordentlig i sitt uppträdande. Han brukade sällan eller aldrig ha brännvin med sig. Bleckberg bodde tillsammans med arbetskamraterna

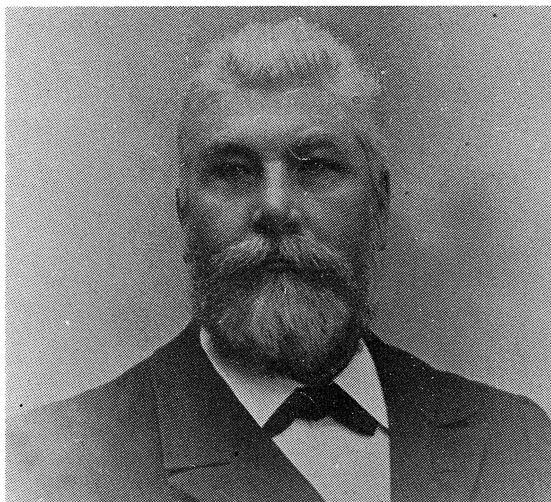

Övre Garbergs fäboddar omkring år 1918.

Lars Johan Persson från Hara by i Ekshärad och Torp Anders Andersson från Vallerås i Malung.

Som länsman på Sollerön tjänstgjorde vid denna tid Olof Stadig. På kvällen den 2 september 1905 kom berglagsskogvaktaren Henrik Sundström in till länsman Stadig i dennes tjänsterum och anmälde att skogsarbetaren Axel Bleckberg var försvunnen från sin förläggning i Övre Garberg sedan söndagen den 27 augusti ”och ej vidare låtit sig afhöra” . . . Sundström hade talat med Bleckbergs arbetskamrater men de hade ingen förklaring till försvinnandet. Alla tre skulle denna söndag flytta från Garberg till den sk ”Limakojan” nordväst om fäboden. Bleckberg hade gått ut klockan sex på morgonen och sedan ej kommit tillbaka. Persson och Andersson flyttade då själva men Bleckberg kom aldrig efter. Däremot hade en del av hans tillhörigheter hittats i en annan koja som kallades ”Dammkojan” vid Fisklöstjärnarna. Där hade hans dragspel, en våmhuskorg, en filt och en del husgeråd anträffats. I en kastrull på spisen fanns rester efter ärtsoppa och det fanns även tecken på att eld gjorts upp. Arbetsredskapen fanns kvar på hygget. Vart Bleckberg tagit vägen kunde arbetskamraterna inte redogöra för. De hade dock hört honom nämna, att han skulle till Sollerön någon söndag för att köpa sig en omgång kläder.

Under länsman Olof Stadigs ledning företogs under hösten 1905 en del eftersökningar i Garberg men trots skallgång och undersökningar i alla kojor och fäbodstugor i trakten, kunde Axel Bleckberg inte anträffas. Helt naturligt började det pratas i socknen. Det sades, att det var något underligt med Bleckbergs försvinnande. Hans arbetskamrater hade visat ett ganska ljumt intresse för hans öde sedan de flyttat till Limakojan. De hade själva inte letat efter honom förrän länsmannen hade

Länsman Olof Stadig som ledde undersökningarna angående Axel Bleckbergs försvinnande.

blivit inkopplad. Det hade varit tal om någon strejk bland skogsarbetarna men Bleckberg hade inte varit intresserad av denna, utan varit nöjd med vad han kunde tjäna på kolvedhuggningen. Han var en duktig arbetare och kunde komma upp till en dagsförtjänst på 4 å 5 kronor. Bleckberg hade själv nämnt detta om strejken till Mås Lars Persson från Gruddbo vid något tillfälle. Allt eftersom tiden gick, talades mer och mer öppet om att det blivit bråk mellan skogsarbetarna i samband med strejkagitationen och att de andra gjort sig av med Bleckberg.

Vintern 1905—06 gick utan att någon klarhet nåddes i Bleckbergs försvinnande. Sommaren 1906 fanns ett arbetslag kolvedhuggare från Siljansnäs i närheten av Grossjön cirka 6 km sydväst om Garberg. Under metning i sjön anträffade en av huggarna liket efter en man som identifierades som Axel Bleckberg. Han återfanns vid östra stranden av sjön vid den brantaste sidan. Trots att kroppen legat i vattnet ganska lång tid, kunde man se en viss skada på ena sidan av halsen. Kroppen fraktades med häst till Sollerön och det var Sund Anders och Bond Ull som åtog sig uppdraget. Bleckberg ”stod lik” i gamla Ållperladan mitt emot Norinsgården. Många tyckte det var kusligt och ville inte gå förbi platsen under mörka kvällar. Efter förordnande av Länsstyrelsen förrättades rättsmedicinsk obduktion av provinsialläkaren J. Eriksson den 28

juni 1906. Denna förrättning ägde rum i sockenstugan på Sollerön och närvarande var dessutom t.f. kronolänsman Gustaf Larsson, f. soldaten Jöns Norin samt fjärdingsmannen Lars Blomkvist från Morastrand. Länsmannen G. Larsson var protokollförare och efter obduktionen utfärdades ett utlåtande av följande lydelse:

”Utlåtande

att Axel Wilhelm Bleckberg omkommit genom drunkning, och att af obduktionsföreteelserna icke framgår att annan person varit vållande till hans död, hvilket härmed på heder och samvete intygas.

J. Eriksson Provinsialläkare

Vidimeras Ex Officio:

J. Eriksson”

Efter remiss från Länsstyrelsen angående undersökningen av Bleckbergs död togs målet upp vid Häradsrätten i Mora den 21 juli 1906. Vid tingsförhandlingarna var båda länsmännen Olof Stadig och Gustaf Larsson närvarande. Stadig var tjänstledig vid tillfället. Som vittne hade kallats Bleckbergs arbetskamrat Johan Persson och denne vittnade att det var okänt på vilket sätt Bleckberg försvunnit. Persson betygade inför tinget att Bleckberg inte haft några ovänner och att han varit nykter och ordentlig samt ”fullt frisk och normal till sin sinnesbeskaffenhet”. Vid tinget framkom, att eftersökningarna under hösten 1905 inte sträckt sig så långt som till Grossjön, där Bleckberg hittades. Det pågick inte drivningar där och fanns ej flottled i sjön. Vid förhandlingarna framkom ingenting som tydde på något brott i samband med Bleckbergs försvinnande och död. Häradsrätten fann, att kostnaderna för obduktionen skulle åvila statsverket. Det var uppenbart att obduktionsresultatet spelade stor roll vid bedömning av målet.

Axel Wilhelm Bleckberg begravdes på Sollerön. Han hade legat i vattnet lång tid och det var omständligt på den tiden att forsla döda till avlägsna hemorter. Hans syster kom resande till Sollerön för att delta i begravningen. Bleckberg lär ha efterlämnat en kontant summa på 300 riksdaler; en ansenlig summa för en skogsarbetare på den tiden.

Därmed kunde fallet med den försvunne och i Grossjön återfunne Axel Bleckberg ha avslutats. Något brott hade ej konstaterats och han kunde ha tagit sitt liv själv. En del märkliga omständigheter gjorde dock, att pratet man och man emellan inte avstannade. Det visade sig att fler saker kom fram. Folk berättade både sådant som hade verklig-

hetsunderlag och sådant som uppenbarligen var besläktat med rena fantasier. Trots att flera år gick, visade det sig att Bleckbergs försvinnande fortfarande var det stora samtalsämnet i socknen. Någon visste, att det grävts ett hål i den sank strandkanten vid den norra Fisklöstjärnens ena sida och att mossa och dy kastats upp. En flotte i tjärnen hade använts av någon och fanns inte kvar på den vanliga platsen. En omständighet som allt oftare nämndes var att Sammils-Per i Bengtsarvet vid något tillfälle varit berusad och då till någon sagt, att han hade kört Bleckbergs lik från Garberg till Grossjön och för detta fått sex kronor. Flera personer hade även sett honom i Garberg med häst och släde under hösten 1905 och detta underbläste ju ryktesspridningen. Bleckberg lär även ha gömts under golvet i en fäbodstuga under hösten och sedan körts till Grossjön vid senare tillfälle. Sammils Per sades även ha vänt hästkorna under körningen för att förvill eventuella vittnen som såg spåren. Rätt allmänt talades det om att kolvedhuggarna kommit i dispyt om strejken och att Bleckberg därvid blivit sparkad i skrevet så svårt, att de andra ansåg det bäst att ta livet av honom.

Flera år gick men den 17 maj 1910 fick länsman Olof Stadig ett anonymt brev av följande lydelse:

”Anonimt skrifver jag till dig min käre Länsman om han ville vara snäll och höra efter hur det förhåller sig mäd *Bläckberg* Samils Per skall hafva uttryckt och sagt i fillan att han kört Bläckbärg till Grosjön för 6 kronor sen på hösten var han dit med kälken och hästen”

Länsman Stadig, som uppenbarligen inte kunnat undgå att nås av de cirkulerande ryktena i socknen, företog därefter en förnyad utredning. En mångfald vittnen förhördes. Sammils Per nekade till att ha medverkat vid Bleckbergs död men länsman Stadig begärde honom häktad inför häradsrätten i Mora. Vid den första tingsförhandlingen den 12 oktober 1910 yrkade Stadig även på att Bleckbergs arbetskamrater Johan Persson och Torp Anders Andersson av häradsrätten måtte förklaras ”skyldiga och träda i häkte såsom varande brottsligt delaktiga uti skogsarbetaren Axel Wilhelm Bleckbergs i slutet av aug 1905 timade död”. Uppskov i målet begärdes och beviljades av rätten. Persson och Andersson tycks dock inte ha blivit åtalade.

När målet mot Sammils Per Samuelsson återupptogs den 17 november 1910 vidhöll han sitt nekande. Han biträdades vid rättegången av

57/ Cronquist
Skriver jag till
till dig min
käre Länsmann
om man vill vara
snäll och höra efter
om det förhåller
sig med Bleckberg
Sammils Per skall
hålla uttrycket och
sagt i fillan
att han kört
Bleckberg till
Grossjön för 6 kronor
sen på hästen var han
dit med kälken och
Hasten
all

Det anonyma brev, som
sändes till länsman Stadig
i maj 1910.

hemmansägaren Palm Anders Olsson från Utanmyra och det sades att denne rått Per till att "blåneka". Länsman Stadig begärde en hel del vittnen inkallade. Många av dem kunde var för sig berätta detaljer som kunde anses komprometterande för Sammils Per men som sammantaget ändå inte utgjorde någon övertygande bevisning mot honom.

Håll Anders Andersson hade hört berättas i Utanmyra efter Dunder Per Andersson, att Sammils Per skulle ha kört Bleckberg till Grossjön för sex kronor och att mordet skulle ha gått till så att Torp Anders vid ett gräl skulle ha sparkat Bleckberg mellan benen så hårt, att de ansåg det "nödvändigt att göra slut på livet och därför vidtagit sådana åtgärder".

Norra Dunder Per Andersson, Utanmyra, medgav att han sagt detta till Håll Anders men han hade i sin tur hört det av Hållpås Anders Persson.

Hållpås Anders Persson, Utanmyra, vittnade att han sagt detta men uppgifterna hade han hört i Gesunda en söndagsafton av "en stor hop ungdomar".

Rull Mats Matsson, Rothagen, hade varit på skogsarbete i Garberg i november 1905 tillsammans med Mats Anders Matsson. Han hade därvid sett Sammils Per med häst och släde komma körande från Övre Garberg. Släden var lastad med en säck och några andra saker. Detta skulle ha skett den 15 november detta år.

Mats Anders Matsson, Häradsarvet, bekräftade detta och även att Mats Braf sett Sammils Per köra upp den 14 november. Det var god tid att köra tillbaka men så hade inte skett förrän nästa dag. Hästen hade då varit svettig.

Mats Braf, Gruddbo, vittnade även om detta vid tinget.

Danils Nils Matsson, Bengtsarvet, vittnade att han hört av andra att Sammils Per under hösten 1905 varit till Övre Garberg för att hämta saker åt Torp Anders och Johan Persson. Han trodde att Per själv sagt detta åt Flint Per.

Rullpers Anders Mattson, Bengtsarvet, uppgav att Daniel Engblom sagt att Per rest till Garberg men ej kommit tillbaka samma dag. Han skulle där ha mött Torp Anders och Johan Persson.

Dunder Lars Larsson, Utanmyra, hade hört att Sammils Per efter en stockholmsresa druckit brännvin och blivit berusad och då beklagat sig "öfver sitt olyckliga lif" och att det "varit den där Bleckbergsaffären". Pers syster Kisti skulle då ha sagt till honom: "tig med det där". Detta förhållande hade Dunder Lars omtalat för fjärdingsmannen Bråmå Jöns Larsson.

Bom Lars Nilsson, Häradsarvet, hade under hösten 1905 varit i Gotland. Han saknade då en flake, som Sammils Per kört ner från Garberg. Per hade lämnat kälken och bytt till denna flake. Han ansåg det konstigt att Sammils Per skulle ha använt häst för att köra några saker som lätt skulle kunna bäras på ryggen. Han hade även hört av Mås Lars

Persson, som en tid huggit tillsammans med Bleckberg, att denne sagt att ”kamraterna voro mycket elaka mot honom därför att han ej ville strejka”. Mås Lars hade blivit tillfrågad om detta men ingen av dem ville strejka, då ”de kunde tjäna 4—5 kronor om dagen”.

Mås Lars Persson, Gruddbo, bekräftade detta inför tinget. Vid samma tillfälle hade Bleckberg även sagt, att han ämnade sig till Sollerön under söndagen den 27 augusti. Något tal om flyttning till Limakojan hade inte Mås Lars hört.

Trapp Jöns Olsson, Gruddbo, hade också sett Sammils Per köra till Garberg. Olsson hade tagit bössan och gått efter. Per hade lassat på en gammal såg, en yxa, en panna — allt ”av ringa värde”. Han ansåg Sammils Pers resa omotiverad.

Fjärdingsmannen Bråmå Jöns Larsson, uppgav att han hört av Mats Anders Matsson om Sammils Pers resa. Mats Anders hade då även nämnt att om Anders Hagman, som bodde i kojans intill under vintern 1906, visste att Bleckberg låg i en tjärn intill Garberg där det var ett vattentag, då ”skulle han inte ha druckit av det vattnet”.

Mås Per Persson, Gruddbo, hade hört att Norra Dunder Per skulle ha sagt till Daniel Engblom, att det varit Torp Anders som hade sparkat Bleckberg mellan benen ”så att det blev anledning till Bleckbergs död”.

Vid de fortsatta tingsförhandlingarna förhörde Sammils Per om anledningen till hans besök i Garberg hösten 1905. Han berättade att han med häst och släde skulle hämta en del saker som han köpt av Torp Anders, Edvard Olsson och Johan Persson för fem kronor när de flyttade därifrån. Han hade vid resan till Garberg sett skogsarbetarna Rull Mats Matsson, Erik Olof Jönsson, Grudd Olof Andersson, Skräddar Daniel Danielsson och Olof Häll. Han förnekade bestämt, att han till någon sagt att han kört Bleckberg till Grossjön för sex kronor.

Edvard Olsson från Fernebo i Värmland vittnade, att han varit till Sollerön den 10 november 1905 och slaktat en oxen hos Per Samuelsson i Bengtsarvet. Han hade vid detta tillfälle sålt en del skogssaker till Samuelsson för tio kronor.

Skogsvaktaren Henrik Sundström vittnade att han i januari 1906 sett spår efter häst och släde i den 4 tum djupa snön på södra Sävsjöns is. Spåren hade lett till en tjärn öster om Sävsjön och Sundström hade inte följt spåren längre. Det hade även funnits spår efter en eller flera personer fram mot Grossjöns södra strand, där det fanns en koja i en vik av sjön. Han hade även sett att i denna vik fanns en vak upphuggen i isen. Sundström uppgav vid tinget att han först trott att det var efter älgjägare, men sedan han fick vetskap om att Bleckberg hittats i Grossjön, hade han tvivlat på att spåren var efter jägare. Sundström hade dessutom sett ett slädspår efter sommarvägen mellan Gotland och Grundmångsdammen och med hans ögonmått var de lika breda samt hade samma bredd på medarna som spåren på Sävsjön. Slädspåren ledde österut. Sundström kände vidare till, att någon använt en flotte på den norra av Fisklöstjärnarna på hösten 1905 och att någonting tagits upp ur dyn från tjärnens sankta strand.

Rättegången mot Sammils Per begärdes uppskjuten flera gånger. En av anledningarna var att Fält Anders Andersson inte kunde förmås att säga någonting alls om vad han visste om saken. Fält Anders, som normalt var tystlåten till naturen, sade ingenting under första rättegångsdagen trots att han avlade eden och av rättens ordförande uppmanades vittna. Detta resulterade i att vid andra tinget den 17 november 1910 fick Fält Anders ett föreläggande av rätten att vid vite av 25 kronor och ”försedd med rättens protokoll angående beslut senast en månad före nästa rättegångstillfälle och sedan så ofta han påkallas” inställa sig inför sin själasörjare för erhållande av undervisning om edens vikt och betydelse. Han anmodades även att vid nästa ting uppvisa bevis från prästen att han fått sådan undervisning samt intyg på sin ”frejd och kristendomskunskap i öfrigt”. Fält Anders tycks ha tredskats vid tingen men undervisningen gav resultat och även om hans vittnesmål inte hade någon avgörande betydelse, bröt han dock sin tystnad och vittnade om att han av Mås Per Persson hört att Per Samuelsson ”skulle hafva sagt sig hafva kört Bleckbergs döda kropp till Grossjön för sex kronor”. Inte heller Fält Anders visste någon som direkt hört Sammils Pers yttrande.

Fjärdingsman Lars Blomkvist, Morastrand, vittnade om att han varit närvarande vid obduktionen av Bleckbergs kropp och att han sett ”ett

långsträckt sår på Bleckberg hals, påpekat förhållandet för Eriksson samt därvid anmärkt, att nu vore orsaken till Bleckbergs död funnen. Eriksson hade emellertid sagt, att nämnda sår ej tillkommit genom något skarpt instrument, utan att orsaken till detsamma sannolikt varit att Bleckbergs döda kropp legat i vattnet och med halsen emot någon gren eller annan hårdt föremål”.

Sedan målet mot Sammils Per tagits upp som ”efterföljande delaktighet i mord” sökte länsman Olof Stadig efter de skogsarbetare som befunnit sig i Garberg under hösten 1905. Bl.a. begärde han biträde av länsmannen Nils Forsberg i Äppelbo som höll förhör med Olof Jansson i Afradsberg och Jonas Jonasson i Tyngsjö. Bägge dessa, som bott i Limakojan, bekräftade att Torp Anders och Johan Persson en lördag i slutet av augusti 1905 kommit till kojans och begärt att få bo där. Bleckberg hade då inte varit med men de tyckte det var naturligt att flyttningen även gällde honom. När de frågat efter Bleckberg hade de två sagt, att de trott Bleckberg gått före till kojans. Senare hade de även sagt, att de trott Bleckberg gått till Sollerön. Under letningen efter Bleckberg hade Torp Anders och Johan Persson visat en förvånansvärd likgiltighet för hans öde. Jansson och Jonasson vittnade om att Bleckberg var duktig arbetare och ”normal till sin sinnesbeskaffenhet”. Att han själv tagit sitt liv ansåg de uteslutet. Länsman Stadig fick även ett vittnesmål av en Karl Blank från Kättbo, bl a om en händelse som inträffat under första rättegångsdagen mot Per Samuelsson.

” . . . men ville han nämna att första gången det var rannsaking i målet så hade han varit i Mora och tillfälligtvis befunnit sig vid Mora bryggeri vid Emus och der träffat en vid namn Johan Persson, som hade varit från Wermland samt en hans kamrat Seth Åkvist från Sollerön och hade Blank med dessa båda gjort sällskap en stund hvarvid de tre förtärt 1/2 dussin flaskor öl tillsammans och under förteringen deraf hade Johan Persson frågat Blank om han varit till tinget och hur det gått för den i saken tilltalade dervid Blank svarat att den åtalade nekat och sagt att han ej visste något i saken. När Blank omtalat detta hade Johan Persson utbrustit i gråt, dervid hans kamrat Åkvist sagt åt Persson att det ej var något att gråta öfver. Därefter hade Blank skjilts ifrån sällskapet, men hade han efteråt af ett par bekanta flickor hört att de efteråt sett Persson och Åkvist i sällskap på väg till Stranden och dervid hade Persson fortfarande gråtit . . .”

Denne Johan Persson som omnämnes i vittnesmålet var Bleckbergs

arbetskamrat i Garberg och att skeendet vid tingsförhandlingarna berörda honom starkt var uppenbart.

I sin plädering vid tinget ansåg länsman Olof Stadig, att Per Samuelsson gjort sig skyldig till brottslig delaktighet i Bleckbergs död och att bevisningen mot honom "om hans åtgärder i berörda hänseende måste anses vara så till vida klar, att berättigade misstankar mot honom föreligger". Länsman Stadig överlämnade till rätten en av honom upprättad promemoria om förhållandena i samband med Bleckbergs försvinnande och avslutade skrivelsen "att här föreligger ett brott, därom är jag lika övertygad på grund av undersökningarna som om jag själf sett förhållandet". Hans förhör med Sammils Per gav inte något erkännande och vid tingsförhandlingarna fortsatte Per att envetet neka. Han hade bytt rättegångsbiträde och företräddes i slutfasen av länsnotarie Fahlrot från Falun. Denne hade i sitt försvarstal åberopat obduktionsutlåtandet där det framgick att Bleckberg omkommit genom drunkning. Domen föll den 29 maj 1911 och där fann tingsrätten, att det inte kunde anses bevisat att Per Samuelsson gjort sig skyldig till brottslig handling i samband med Axel Wilhelm Bleckbergs död. Sammils Per försattes på fri fot sedan han frikänts. Han hade yrkat ersättning med 25 kronor för sina inställelser och med 200 kronor för den tid han suttit häktad. Emellertid fann tingsrätten, att "enär Samuelsson genom att låta inveckla sig i motsägan- de uppgifter angående sin vistelseort vid ifrågavarande tidpunkter visat sig vilja innehålla sanningen och då giltiga skäl för åtalets anställande enligt förebragt utredning måste anses föreligga, varda Samuelssons gjorda yrkande om ersättning ogillade". Sammils Per tycks således ha svävat på målet om sina förehavanden vid tiden för Bleckbergs försvinnande och därför ansåg rätten att han inte medverkat vid utredningen i sådan omfattning att han borde få ersättning som han begärt. Man kan av detta förstå att rätten ansåg bevisningen mot Sammils Per otillräcklig men att det funnits orsak att hålla honom häktad.

Det föll sig ganska naturligt att länsman Stadig inte lät nöja sig med häradsrättens friande dom. Han överklagade till Svea Hovrätt. Sammils Pers advokat utvecklade den 5 juli 1911 i en inlaga till hovrätten sin talan med att hävda, att någon grund för åtal inte förelåg utan att upphovet tycktes vara ett anonymt brev och att motiven för

Skogshuggare under en matrast i skogen. Obs — personerna på bilden har inget samband med de i artikeln förekommande namnen.

sådana är ”i de aldra flesta fall förestafvade af något hämndbegär och högst sällan innehålla någon sanning” och att under förhören med Per Samuelsson inte framkommit något som ”ens ger sken af bevisning emot honom”. Han framhöll att det hela var ”sladder och ovederhäftigt prat”. Advokaten tryckte även på att Sammils Pers körslor i Garberg avsåg att forsla hem hans inköpta saker. I denna inlaga bemöttes också den uppgiften att Pers syster, Sammils Kisti, vid ett tillfälle i vittnens närvaro uppmanat Per att ”tiga med dä där” eller något liknande. Detta gled Sammils Per undan ganska elegant när han förklarade, att han väl kunde minnas detta tillfälle och förklarade situationen sålunda; ”Kamraterna hade pokulerat och voro muntra, hvarunder han satt och sjöng en okysk visa; det var då och med hänsyftning på den för systemen såsom kvinna generande visan, som hon uppmanade honom att tiga dermed”.

I dom av den 24 november 1911 frikändes Sammils Per även i hovrätten. Länsman Stadig fullföljde även här och anförde besvär över hov-

rättens dom. Per hade då anlitat en stockholmsadvokat vid namn R.W. Lindhé och denna bestred i en inlaga till Konungen att länsman Stadig ägde laglig rätt att söka ändring i domen och få målet återförvisat till häradsrätten. Han åberopade Rättegångsbalkens 30 kap. 7:e § där det framgick, att endast Justitiekanslern ägde sådan rätt och då i mål av prejudicerande betydelse eller av stort allmängiltigt intresse. Länsman Stadig tycktes ha engagerat sig i utredningen av Bleckbergs död med sådan intensitet, att han där överskridit sina befogenheter. Målet togs därför inte upp av Högsta Domstolen utan Svea Hovrätts friande dom stod fast.

Någon ytterligare brottmålsprocess mot Johan Persson och Torp Anders Andersson tycks inte ha inletts. Mot de inblandades bestridande av delaktighet eller kännedom om Bleckbergs försvinnande och död, kunde någon egentlig klarhet inte vinnas om händelserna i Övre Garbergs fåbod hösten 1905. Värmlänningen Lars Johan Persson från Ekshärad avflyttade omgående och hans framtida öde är okänt. Torp Anders Anderson återvände till Malung men begav sig ganska snart ut på resor. Han vistades på okänd ort under många år och en del trodde att han var i Amerika, där han hade en bror. Han tycks dock ha "gått på luffen" under en tid. Det är dock känt att han bott i bl a Svärdsjö och i Storbo Idre. Där talas det om att han lär ha en son. Någon gång på 30-talet återvände han till Malung men bosatte sig inte på hemgården Torplindan i Vallerås. Han bodde ensam i en barack som tillhörde träpatronen Per Danils och som stod efter Västerdalälven nedom Lugnet mellan Östra Utsjö och Yttermalung. Torp Anders ansågs av många vara litet underlig av sig och han berättade aldrig för någon vad han varit med om. Han var ogift och dog omkring år 1960 i åttio års ålder.

Per Samuelsson — Sammils Per — hemmansägare från Bengtsarvet på Sollerön, var född 14 mars 1873 och var även han ogift. Han bodde på hemgården tillsammans med sina syskon och dog 2 januari 1945 i en ålder av nära 72 år. Hans samvete tycks ha besvärat honom under lång tid efter processen. Eftersom han vid tinget hade ertappats med tvetalan, var han i sockenskvallret en skyldig medgärningsman. Detta blev han nogsamnt påmind om vid upprepade tillfällen, bl.a. sammanträffade han en gång med Sund Anders som kört hem Bleckbergs lik från Grosjön efter anträffandet. Sund Anders hade så sagt: "Jasså . . . Bleckbergskörarna råkas . . ." Sammils Per blev även utsatt för andra grova

skämt, t.ex. fick han julkort med hälsningar från Bleckberg. Per sägs ha sökt sin tröst i flaskan och det kan vara under sådana fester som han kan ha uttryckt något som vunnit spridning i folks prat och som kom fram till tinget som andra- och tredjehandsuppgifter.

Någon övertygande bevisning om skuld eller medverkan vid Bleckbergs död kunde således inte presenteras vid tingsförhandlingarna. Folk tyckte nog till mans, att ”de hade en dålig länsman” och menade, att Stadig nog borde ha kunnat pressa fram ett erkännande. Obduktionen, som var ganska fjärran från våra tiders sakkunniga undersökningar, hade stor betydelse för avgörandet och läkarens utlåtande fällde säkerligen utslaget. Arbetskamraterna tycks ha uppträtt egendomligt efter Bleckbergs försvinnande och detta gav näring åt misstankarna mot dem. Det framkom inte någon säker omständighet som tydde på att Bleckberg själv berövat sig livet. Fisklöstjärnarna ligger i stort sett mellan Övre Garberg och Grossjön och kan ha varit ett logiskt gömställe om någon haft för avsikt att forsla undan den döda kroppen. Vittnesmål fanns som tydde på att något varit i görningen vid Fisklöstjärnarna. Det var även klarlagt att såväl Johan Persson som Per Samuelsson hade märkbart dåliga samveten. Frågan om Bleckberg bragtes om livet står alltjämt öppen. Om något brott skett, inträdde preskription under hösten 1930. Sammils Per nekade ihärdigt vid förhör och ting och tog sanningen med sig i graven. Länsman Stadig sökte annan tjänst och lämnade Sollerön under första världskriget. Någon omständighet har därefter inte kastat något ljus över den alltjämt obesvarade frågan: hur dog egentligen Axel Wilhelm Bleckberg?

Helmer Nilsson